

BROSZURA 2

EKONOMICZNE KORZYŚCI INWESTOWANIA W ODBUDOWĘ ZASOBÓW PRZYRODY

81%
CHRONIONYCH SIEDLISK
ORAZ

63%
GATUNKÓW W UE
MA NIEZADOWALAJĄCY
LUB ZŁY STAN OCHRONY

Odbudowa zasobów przyrodniczych to nie tylko ochrona dzikich zwierząt. Mamy coraz więcej dowodów na to, że przyroda ma wpływ na nasze zdrowie i dobre samopoczucie¹, przynosząc znaczące korzyści społeczno-ekonomiczne, w tym zrównoważone miejsca pracy i rozwój ekoturystyki. Ochrona i odbudowa przyrody oraz dobrze funkcjonujących ekosystemów jest także podstawowym narzędziem w walce z podwójnym kryzysem utraty różnorodności biologicznej i zmiany klimatu.

Obecnie jednak tracimy przyrodę w bezprecedensowym tempie. Na całym świecie zagrożonych wyginięciem jest milion gatunków, a zdrowie ekosystemów, od których zależy nasze życie, pogarsza się szybciej niż kiedykolwiek wcześniej². Europa nie jest tu wyjątkiem: 81% chronionych siedlisk i 63% gatunków w UE ma niezadowalający lub zły stan ochrony³.

Żeby odwrócić trend utraty środowiska naturalnego, nie wystarczy chronić to, co jeszcze nam pozostało – musimy inwestować w wielkoskalową odbudowę tego, co już straciliśmy.

W czerwcu 2022 roku Komisja Europejska opublikowała propozycję przepisów dotyczących odbudowy zasobów przyrodniczych, w tym prawnie wiążących celów odbudowy dla różnych ekosystemów w całej UE. WWF w pełni popiera tę propozycję i wzywa rządy krajowe, europarlamentarzystów i członków Komisji do⁴:

- **przyjęcia rozporządzenia w sprawie odbudowy zasobów przyrodniczych do końca 2023 roku;**
- **zagwarantowania, że do 2030 roku obszary lądowe i morskie w UE będą objęte wielkoskalowymi projektami odbudowy zasobów przyrodniczych.** Opowiadamy się za propozycją objęcia do 2030 roku co najmniej 30% obszarów lądowych i co najmniej 30% obszarów morskich skutecznymi obszarowymi środkami odbudowy;
- **ustanowienia ambitnych celów w zakresie odbudowy zasobów przyrodniczych dla wszystkich ekosystemów objętych proponowanymi przepisami.** Cele muszą odpowiadać rozmiarom i powadze kryzysu różnorodności biologicznej i klimatu.

Odbudowa zasobów przyrodniczych to idealna inwestycja, jako że każde zainwestowane euro przyniesie zwrot rzędu 8-38 euro w wartości ekonomicznej. Broszura prezentuje tylko niektóre pozytywne efekty inwestowania w odbudowę przyrody dla naszego zdrowia i dobrostanu.

Wyzwanie

Usługi ekosystemowe zapewniane przez różnorodność biologiczną – od zapyłania roślin uprawnych przez oczyszczanie wody po ochronę przed powodzią i magazynowanie węgla – mają kluczowe znaczenie dla dobrostanu ludzi. W skali globalnej usługi te wyceniane są na 125-140 bilionów dolarów (102-115 bilionów euro) rocznie, czyli ponad półtora raza więcej niż cała gospodarka światowa⁵.

Tracimy jednak przyrodę szybciej, niż jest ona w stanie zregenerować, a koszty braku przeciwdziałania utracie różnorodności biologicznej gwałtownie rosną. W latach 1997-2011 roczne straty spowodowane mniejszą dostępnością usług ekosystemowych sięgały 4-20 bilionów dolarów (3,3-16,5 biliona euro) w związku ze zmianami w pokryciu terenu, w tym przekształcaniem lasów naturalnych na tereny uprawne, oraz 6-11 bilionów dolarów (5-9 bilionów euro) w związku z degradacją gruntów, w tym erozją glebową i pustynnieniem⁵. Obecnie z powodu utraty zasobów przyrodniczych zagrożona jest ponad połowa całkowitego światowego PKB⁶.

W Europie ekonomiczne korzyści sieci Natura 2000 szacowane są na 200-300 miliardów euro rocznie, a około 4,4 miliona miejsc pracy jest bezpośrednio uzależnionych od utrzymania zdrowia ekosystemów, których spory odsetek znajduje się na obszarach Natura 2000⁷. Uzupełnienie brakujących funduszy niezbędnych do skutecznego zarządzania siecią mogłoby wygenerować 500 000 dodatkowych miejsc pracy⁸.

Inwestowanie w wielkoskalową odbudowę zasobów przyrodniczych jest uzasadnione ze społeczno-gospodarczego punktu widzenia, ponieważ korzyści średnio dziesięciokrotnie przewyższają koszty⁹. Dla przykładu osiągnięcie celu inicjatywy „Bonn Challenge”, czyli odtworzenie 46% zdegradowanych lasów na całym świecie, mogłoby przynieść zwrot rzędu 7-30 dolarów (6-25 euro) na każde wydane euro⁵.

Ekonomiczne korzyści inwestowania w przyrodę

Odbudowa zasobów przyrodniczych przekłada się na **tworzenie miejsc pracy** i **wzrost gospodarczy** w regionach, których środowisko zostało zdegradowane lub całkowicie zdewastowane. W obszarach przemysłowych, na przykład, odbudowa przyrody pomogła pobudzić lokalną gospodarkę poprzez stworzenie możliwości na rynku pracy i w turystyce, odbudowę tkanki społecznej regionu i zapewnienie mieszkańcom zdrowszego środowiska do życia.

Turystyka – trzeci największy sektor gospodarki w UE – ma kluczowe znaczenie dla wielu europejskich krajów i regionów. Wprowadzony w reakcji na pandemię COVID-19 lockdown sprawił, że o wiele bardziej doceniamy zielone przestrzenie, ale turystyka, jeśli jest prowadzona w sposób nieodpowiedzialny, może wyrządzić w środowisku ogromne szkody¹⁰. Na szczęście istnieją sposoby na połączenie odpowiedzialnej i zrównoważonej turystyki z działaniami na rzecz odbudowy środowiska naturalnego – i to z ogromnymi korzyściami społeczno-ekonomicznymi.

POŁOWA

GLOBALNEGO PKB
JEST ZAGROŻONA PRZEZ
UTRATĘ PRZYRODY
KORZYŚCI Z ODBUDOWY
PRZYRODY SĄ ŚREDNIO

10×

WIĘKSZE
NIŻ KOSZTY

STUDIUM PRZYPADKU 1

Kiedy zamykają się kopalnie

Wraz z zamknięciem ostatnich kopalń w belgijskiej Limburgii w latach 90. ubiegłego wieku pracę straciło 40 000 osób, a rozległe wyrobiska, które z biegiem czasu przekształciły się w mokradła, zostały zaniedbane. W 2006 roku dzięki wysiłkom lokalnej organizacji pozarządowej Regionaal Landschap Kempen en Maasland (RLKM) teren ten stał się pierwszym w Belgii parkiem narodowym obejmującym kilka obszarów Natura 2000.

Za utworzeniem Parku Narodowego Hoge Kempen przemawiały silne argumenty społeczno-ekonomiczne – wraz z parkiem powstało 400 bezpośrednich i pośrednich pełnoetatowych miejsc pracy, a bezpośrednie korzyści ekonomiczne sięgnęły około 20 milionów euro. Co roku park generuje około 191 milionów euro przychodów pośrednich, czyli znacznie więcej niż koszty inwestycyjne wynoszące 128 milionów euro¹¹.

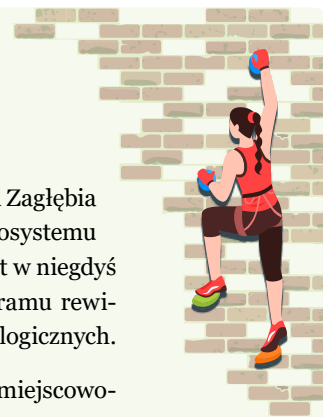
STUDIUM PRZYPADKU 2

Łączenie terenów zielonych

Park Krajobrazowy Emscher (ELP) w północnej części Zagłębia Ruhry jest największym projektem odtwarzania ekosystemu w Europie. Powstał ponad 20 lat temu, łącząc 20 miast w niegdyś silnie zindustrializowanym regionie jako część programu rewitalizacji oraz ponad 100 towarzyszących projektów ekologicznych.

ELP pełni funkcję „zielonego łącznika” pomiędzy miejscowościami położonymi w dolinie Ruhry, wykorzystując opuszczone tereny przemysłowe wzdłuż rzeki Emscher jako jedyną w swoim rodzaju zieloną przestrzeń. Oprócz istotnych korzyści dla lokalnych ekosystemów, jakości wód powierzchniowych i rewitalizacji obszarów miejskich ELP zapewnił także ponad 55 000 miejsc pracy w Nadrenii Północnej-Westfalii.

Park przyciąga około miliona turystów rocznie. Odwiedzający mogą skorzystać ze szlaków pieszych i rowerowych, poznać miejsca związane z kulturowym i przemysłowym dziedzictwem regionu, a nawet spróbować swoich sił na ścianie wspinaczkowej w dawnej hucie żelaza. Wartość usług ekosystemowych świadczonych bezpośrednio przez park szacuje się na 21 milionów euro, zaś dodatkowe korzyści dla użytkowników wyceniane są na 107 milionów euro rocznie¹².

STUDIUM PRZYPADKU 3

Powrót ryb

Morze Śródziemne to najbardziej przełowione morze na świecie: 75% znajdujących się w nim zasobów rybnych jest zagrożonych wyeksploatowaniem¹⁴. W ostatnich dziesięcioleciach rezerwaty morskie typu „no-take”, czyli obszary, w których łowienie ryb, wydobywanie zasobów, wykonywanie odwiertów i prowadzenie innego rodzaju działalności ekstrakcyjnej jest zakazane, okazały się skuteczne w przywracaniu morskiej różnorodności biologicznej w swoich granicach, poprawiając jednocześnie stan sąsiadujących z nimi gospodarek lokalnych. Źródłem tego sukcesu jest wzmacnianie lokalnych sektorów rybołówstwa i turystyki dzięki odbudowie populacji ryb.

Założony w 1983 roku Rezerwat Morski Wysp Medes w Hiszpanii w zaledwie jedną dekadę zdołał zwiększyć objętość biomasy ryb o 500% w porównaniu z pobliskimi niechronionymi obszarami. Mimo że obszar zakazu połowów obejmuje zaledwie około 1 km², odtworzenie biomasy ryb pobudziło wzrost sektora morskiej ekoturystyki, który obecnie wspiera 200 bezpośrednich miejsc pracy i przynosi lokalnej gospodarce 12 milionów euro rocznie. Prowadzone działania wywołały również efekt rozlania, dzięki czemu wody poza obszarem zakazu połowów także są bardziej zasobne w ryby, na czym korzystają miejscowi rybacy. W 1991 roku całkowity roczny zysk z rybołówstwa i turystyki był już 13-krotnie wyższy niż przed utworzeniem rezerwatu¹³.

Rezerwat Morski Wysp Medes to przykład, że dobrze zaprojektowane morskie rezerwaty mogą nie tylko generować dochody wystarczające do pokrycia kosztów własnych, ale także do zrekompensowania rybakom krótkoterminowych strat finansowych dzięki przychodom z turystyki. Są też średnio cztery do dwunastu razy bardziej opłacalne niż obszary niechronione.

Zdrowe ekosystemy zapewniają żyzne gleby, czystą wodę i żywność, ograniczają rozprzestrzenianie się chorób i chronią przed klęskami żywiołowymi. Usługi te mają dużą wartość społeczną i ekonomiczną: na przykład owady zapylające są niezbędne dla rolnictwa, a naturalne tereny zalewowe rzek pomagają chronić przed powodzią, które mogą powodować poważne szkody gospodarcze i społeczne.

W Europie na **zapyłaniu przez zwierzęta** korzysta 84% gatunków roślin uprawnych, co według szacunków jest dla unijnego rolnictwa warte 10-15 miliardów euro rocznie¹⁵. Jeden dobry przykład: dzięki zapyłaniu przez zwierzęta wartość ekonomiczna truskawki wzrasta o 92%¹⁶. Niestety liczebność gatunków zapylających w Europie spada przez transformację ziemi, urbanizację, pestycydy i zmianę klimatu. W zaledwie 27 lat populacje owadów latających w Niemczech zmniejszyły się o ponad 75%, przy czym dzikie gatunki zapylaczy ucierpiały najbardziej¹⁷.

STUDIUM PRZYPADKU 4

Szlaki dla zapylaczy

Uruchomiona przez Buglife (brytyjską organizację charytatywną zajmującą się ochroną środowiska) inicjatywa B-Lines jest wspólnym przedsięwzięciem mającym na celu odwrócenie trendu spadku liczebności zapylaczy poprzez skupienie krajowych wysiłków na odnawianiu i tworzeniu bogatych w kwiaty łąk i siedlisk. B-Lines to seria „owadziach szlaków” przebiegających przez tereny wiejskie i zurbanizowane, wzdłuż których mieszkańcy odtwarzają i zakładają siedliska pełne dzikich kwiatów.

B-Lines ma na celu stworzenie i przywrócenie porośniętych kwiatami siedlisk w całej Wielkiej Brytanii, nie tylko zwiększając łączność owadziach ścieżek, ale także poprawiając zdrowie i samopoczucie lokalnych społeczności poprzez zbliżenie ich do natury. Dzięki lepszemu zarządzaniu zaniedbanymi terenami trawiastymi, ale i tworzeniu nowych, w północno-wschodniej Anglii w ramach B-Lines jak dotąd zrenaturyzowanych zostało 30 hektarów. Aby zachęcić do zmiany podejścia w zarządzaniu parkami i terenami zielonymi, lokalni zarządcy terenów uczestniczyli w szkoleniach, które uświadomiły im, jak proste zmiany w zarządzaniu użytkami zielonymi mogą pomóc zapylaczom. Przy miejscowych szkołach utworzono także osiem łąk kwietnych, żeby zwiększyć zaangażowanie lokalnych społeczności¹⁸.

Zdrowe rzeki i ekosystemy słodkowodne zapewniają szeroki zakres usług, w tym żywność i materiały budowlane oraz warunki do rekreacji. Pomimo wysokiej wartości społeczno-gospodarczej rzeki na całym świecie zostały przekształcone na potrzeby nawadniania, energetyki wodnej, ochrony przeciwpowodziowej i żeglugi kosztem innych funkcji. Istnieje biznesowe uzasadnienie dla dużych inwestycji mających na celu przywrócenie rzekom ich bardziej naturalnego charakteru i ograniczenie ryzyka powodzi i suszy.

STUDIUM PRZYPADKU 5

Zapobieganie powodziom na Dunaju

W ostatnich kilkudziesięciu latach Dunaj, druga największa rzeka Europy, został poważnie przekształcony przez rozbudowane obwałowania, zapory i systemy melioracyjne, które miały umożliwić rolnictwu intensywne korzystanie z jego terenów zalewowych. Do dzisiaj tylko niewielki ich procent zachował się w stanie naturalnym. Zagospodarowywanie rzeki wiązało się z poważną degradacją środowiska, zagrożeniem wielu gatunków ryb i zwiększeniem ryzyka powodzi.

Spora część sztucznych wałów jest obecnie w kiepskim stanie. Ich naprawa wymagałaby 572 milionów euro, ale istnieją dowody, sugerujące, że wielkoskalowa renaturyzacja równin zalewowych jest bardziej uzasadniona społecznie i ekonomicznie, nawet jeśli początkowe koszty inwestycyjne będą większe. Tradycyjne zapory potęgują ryzyko powodzi w dolnym biegu rzeki, a analizy podobnych

projektów renaturyzacyjnych pokazują, że dostępność terenów zalewowych może znacznie to ryzyko ograniczyć. Według jednej oceny kosztów i korzyści zakrojona na szeroką skalę odbudowa równin zalewowych Dunaju mogłaby także stworzyć w krótkiej i średniej perspektywie setki tysięcy miejsc pracy, jak również pomóc zrekomensować straty w produkcji rolnej poprzez turystykę i rybołówstwo¹⁹. Renaturyzacja poprawiłaby także jakość wody i rozwiązała problem niedoborów w suchych okresach.

Wnioski

Od odbudowy struktury społecznej w regionach przemysłowych i tworzenia miejsc pracy po świadczenie usług ekosystemowych takich jak czysta woda czy ochrona przed powodzią – odbudowa przyrody ma sens ze społeczno-ekonomicznego punktu widzenia.

Przeznaczanie środków finansowych na odbudowę zasobów przyrodniczych jest inwestycją, a nie wydatkiem. Wielkoskalowa odbudowa europejskiej przyrody nie tylko pozwoli zażegnać podwójny kryzys utraty różnorodności biologicznej i zmiany klimatu, ale przyniesie także korzyści lokalnej i globalnej gospodarce.

Materiały źródłowe

- UNEP. (2020). Preventing the next pandemic – Zoonotic diseases and how to break the chain of transmission. Program Narodów Zjednoczonych ds. Ochrony Środowiska i International Livestock Research Institute, Nairobi, Kenia. <<https://www.unep.org/resources/report/preventing-future-zoonotic-disease-outbreaks-protecting-environment-animals-and>>.
- EEA. (2020). Healthy environment, healthy lives: how the environment influences health and well-being in Europe. Europejska Agencja Środowiska, Kopenhaga, Dania. <<https://www.eea.europa.eu/publications/healthy-environment-healthy-lives>>.
- IPBES. (2019). Global assessment report on biodiversity and ecosystem services: Summary for policymakers. Sekretariat IPBES, Bonn, Niemcy <https://ipbes.net/sites/default/files/2020-02/ipbes_global_assessment_report_summary_for_policymakers_en.pdf>.
- EEA. (2020). State of nature in the EU. Europejska Agencja Środowiska, Kopenhaga, Dania. <<https://www.eea.europa.eu/publications/state-of-nature-in-the-eu-2020>>.
- Wspólne oświadczenie #RestoreNature. (2023). <<https://www.restorenature.eu/en/our-work-past-actions/joint-restorenature-statement>>.
- OECD. (2019). Biodiversity: Finance and the Economic and Business Case for Action. <<https://www.oecd.org/env/resources/biodiversity/biodiversity-finance-and-the-economic-and-business-case-for-action.htm>>.
- Światowe Forum Ekonomiczne. (2020). Nature Risk Rising. Why the crisis engulfing nature matters to business and the economy. <http://www3.weforum.org/docs/WEF_New_Nature_Economy_Report_2020.pdf>.
- Komisja Europejska. (2013). The economic benefits of the Natura 2000 network.
- Komisja Europejska. (2020). Unijna strategia na rzecz bioróżnorodności 2030.
- IPBES. (2018). Assessment Report on Land Degradation and Restoration – Summary for Policymakers. <<https://www.ipbes.net/document-library-catalogue/summary-policymakers-spm-land-degradation-and-restoration-laid-out>>.
- EPRS. (2017). Zrównoważona turystyka: wymiar środowiskowy. Briefing przygotowany przez Biuro Analiz Parlamentu Europejskiego. <[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/599327/EPRS_BRI\(2017\)599327_PL.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/599327/EPRS_BRI(2017)599327_PL.pdf)>
- ten Brink P., Mutafoğlu K., Schweitzer J.-P., Kettunen M., Twigger-Ross C., Kuipers Y., Emonts M., Tyrväinen L., Hujala T., Ojala A. (2016) The Health and Social Benefits of Nature and Biodiversity Protection – Executive summary. Raport dla Komisji Europejskiej (ENV.B.3/ETU/2014/0039), Instytut Europejskiej Polityki Ochrony Środowiska, Londyn / Bruksela. s.10
- WWF i ILO. (2020). Nature Hires: How nature-based solutions can power a green jobs recovery. <<https://wwf.panda.org/?943816/Nature-based-solutions-jobs-report>>.
- Światowe Forum Ekonomiczne. (2020). New Nature Economy Report II: The Future of Nature and Business. <<https://www.weforum.org/reports/new-nature-economy-report-ii-the-future-of-nature-and-business>>.
- Gomei, M., Steenbeek, J., Coll, M., Claudet, J. (2021). 30 by 30: Scenarios to recover biodiversity and rebuild fish stocks in the Mediterranean. WWF Mediterranean Marine Initiative, Rzym. <https://wwf.eu.awsassets.panda.org/downloads/wwf_med_30x30_full_report_2021_1.pdf>.
- Komisja Europejska. (2020). EU Pollinator Information Hive: About pollinators. <<https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/About+pollinators>>.
- Science for Environment Policy. (2020). Pollinators: importance for nature and human well-being, drivers of decline and the need for monitoring. Future Brief 23. Briefing przygotowany dla Dyrekcji Generalnej ds. Środowiska Komisji Europejskiej. Bristol: Science Communication Unit, UWE Bristol.
- IUCN. (2020). Pollinators in Europe. Europejskie biuro IUCN, Bruksela. <<https://www.iucn.org/regions/europe/our-work/biodiversity-conservation/pollinators-europe#:~:text=In%202017%2C%20a%20German%20study,pesticide%20use%20and%20climate%20change>>.
- Buglife. (2021). B-Lines. <<https://www.buglife.org.uk/our-work/b-lines/>>.
- Wkrótce w publikacji. Van Wesenbeeck, B, Kok, S, Benitez Avila, C, Gwee, R, Penning, E. (2021). Economic rationale of NBS in freshwater ecosystems.

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej.

DODATKOWYCH INFORMACJI UDZIELAJĄ:

Sabien Leemans
starsza specjalistka ds. różnorodności biologicznej
sleemans@wwf.eu

Ola Mikłasińska
specjalistka ds. komunikacji, dział różnorodności biologicznej
amiklasinska@wwf.eu

Naszą misją jest powstrzymanie degradacji środowiska naturalnego i budowanie przyszłości, w której ludzie będą żyć w harmonii z naturą.

razem możemy więcej

wwf.pl

© 2021, aktualizacja w 2023 roku.

© 1986 Panda symbol WWF – World Wide Fund for Nature (poprzednio World Wildlife Fund)
® „WWF” jest zastrzeżonym znakiem towarowym WWF. WWF European Policy Office, 123 rue du Commerce, 1000 Brussels, Belgium.

Dane kontaktowe i dalsze informacje można znaleźć na naszej stronie internetowej pod adresem www.wwf.eu